

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN: 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 7, NO 14, STIP, 2022

ГОД. VII, БР. 14
ШТИП, 2022

VOL. VII, NO 14
STIP, 2022

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 7, Бр. 14
Штип, 2022

Vol. 7, No 14
Stip, 2022

PALMK, VOL 7, NO 14, STIP, 2022

DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM22714>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Астрид Симоне Хлубик, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Алина Андреа Драгоеску, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Сунчана Туксар, Универзитет во Пула, Хрватска
Саша Војковиќ, Универзитет во Загреб, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Озтурк Емироглу, Универзитет во Варшава, Полска
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија
Шахинда Езат, Универзитет во Каиро, Египет

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA

Tole Belcev, Goce Delchev University, Macedonia

Nina Daskalovska, Goce Delchev University, Macedonia

Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation

Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation

Astrid Simone Hlubik, King Michael I University, Romania

Alina Andreea Dragoescu Urlica, King Michael I University, Romania

Sunčana Tuksar, University of Pula, Croatia

Saša Vojković, University of Zagreb, Croatia

Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary

Éva Bús, University of Pannonia, Hungary

Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey

Öztürk Emiroğlu, University of Warsaw, Poland

Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria

Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria

Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India

Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India

Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia

Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia

Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom

Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom

Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia

Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia

Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic

Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic

Regula Busin, Switzerland

Natale Fioretto, University of Perugia, Italy

Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

Chahinda Ezzat, Cairo University, Egypt

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Луси Караниколова-Чочоровска

Толе Белчев

Нина Даскаловска

Билјана Ивановска

Светлана Јакимовска

Марија Леонтиќ

Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)

Весна Продановска (англиски јазик)

Толе Белчев (руски јазик)

Билјана Ивановска (германски јазик)

Марија Леонтиќ (турски јазик)

Светлана Јакимовска (француски јазик)

Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

п. фах 201

МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Lusi Karanikolova-Chochorovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenoski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST

EDITORIAL COUNCIL

Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

11 ПРЕДГОВОР

Луси Караниколова-Чочоровска, деканка на Филолошки факултет

FOREWORD

Lusi Karanikolova-Chochorovska, Dean of the Faculty of Philology

ЈАЗИК / LANGUAGE

15 **Alessandra Rea**

LA LINGUA COME STRUMENTO IDENTITARIO: L'INFLUENZA DELLE
SCELTE LINGUISTICHE SULLA TRASMISSIONE DEGLI STEREOTIPI DI
GENERE

Alessandra Rea

LANGUAGE AS AN IDENTITY TOOL: THE INFLUENCE OF LINGUISTIC
CHOICES ON THE TRANSMISSION OF GENDER STEREOTYPES

27 **Maria Fornari**

GUELFO CIVININI E LA LINGUA GIORNALISTICA ITALIANA: L'ESEMPIO
DI UN REPORTAGE DA BELGRADO DEL 1914

Maria Fornari

GUELFO CIVININI AND THE ITALIAN LANGUAGE OF NEWSPAPERS:
AN EXAMPLE OF A REPORTAGE FROM BELGRADE IN 1914

37 **Edita Fialová**

PRÄPOSITIONALE KOLLOKATIONEN DEUTSCH-TSCHECHISCH. EINE
VERGLEICHENDE KORPUSBASIERTE ANALYSE MIT FOKUS AUF
PRÄPOSITION-NOMEN-VERBINDUNGEN

Edita Fialová

PREPOSITIONAL COLLOCATIONS GERMAN-CZECH. A COMPARATIVE
CORPUS-BASED ANALYSIS WITH FOCUS ON PREPOSITION-NOUN
COLLOCATIONS

47 **Билјана Ивановска, Гзим Хафери**

СИНТАКСИЧКИТЕ ФУНКЦИИ НА ПРИДАВКИТЕ ВО ГЕРМАНСКИОТ
ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ОД ДНЕВНИОТ ПЕЧАТ

Biljana Ivanovska, Gëzim Xhaferri

THE SYNTACTIC FUNCTION OF ADJECTIVES IN GERMAN LANGUAGE
ON THE EXAMPLES OF DAILY PRESS

57 **Марија Леонтиќ**

СИНТАГМИ СО ГЛАГОЛСКА ИМЕНКА ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И
НИВНОТО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

WORD GROUPS WITH AN INFINITIVE IN TURKISH LANGUAGE AND
THEIR EQUIVALENCE IN MACEDONIAN LANGUAGE

- 65** **Надица Негриевска**
АНАЛИЗА НА ВРЕМЕНСКАТА ФУНКЦИЈА КАЈ ПРОСТИТЕ ПРЕДЛОЗИ
ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО
МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
Nadica Negrievska
ANALYSIS OF THE TIME FUNCTION IN THE SIMPLE PREPOSITIONS IN
THE ITALIAN LANGUAGE AND THEIR EQUIVALENTS IN MACEDONIAN
LANGUAGE
- 77** **Rabie Ruşid**
KUZEY MAKEDONYA'DA TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK
ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR
Rabia Ruşid
PROBLEMS FACED IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE
IN NORTH MACEDONIA

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 87** **Milena Z. Škobo, Jovana M. Đukić**
MANIFESTATIONS OF 'NEW AGE' RELIGIONS IN GATED COMMUNITIES
OF J. G. BALLARD'S *COCAINE NIGHTS* AND *KINGDOM COME* – AN
ECOCRITICAL APPROACH
- 101** **Rossella Montibeler**
I SEGNALI NASCOSTI NEGLI INCIPIT DI "IL FU MATTIA PASCAL", "LA
COSCIENZA DI ZENO" E "IL LUPO DELLA STEPPA"
Rossella Montibeler
THE HIDDEN CLUES IN THE INTRODUCTIONS OF "THE LATE MATTIA
PASCAL", "ZENO'S CONSCIENCE" AND "STEPPENWOLF"
- 111** **Şerife Seher Erol Çalışkan**
ZONGULDAK EREĞLİ BÖLGESİNDE LAKAP VERME GELENEĞİ
Şerife Seher Erol Çalışkan
THE TRADITION OF NICKNAMING IN EREĞLİ COUNTRY OF
ZONGULDAK
- 125** **Özlem Altın**
ABDULLAH TUKAY'IN PATOLOJİK – MARAZİ AŞKLARI ÜZERİNE
BİRKAÇ SÖZ
Ozlem Altın
A FEW WORDS ON ABDULLAH TUKAY'S PATHOLOGICAL-MORBID
LOVES
- 129** **Zarko Milenic**
REMAINS FROM THE ALIENS IN THE NOVEL *ROADSIDE PICNIC* BY A.
AND B. STRUGATSKY

- 137 Трајче Стојанов**
ДОСТОЕВСКИ ФИЛОСОФ?
Trajche Stojanov
DOSTOEVSKY – A PHILOSOPHER?
- 149 Татјана Вукелич**
ВЛИЈАНИЕ ИВАНА СЕРГЕЕВИЧА ТУРГЕНЕВА НА ПРОЗУ ИОСИПА
КОЗАРЦА
Tatjana Vukelić
THE INFLUENCE OF IVAN SERGEYEVICH TURGENEV ON THE
NARRATIVE OF JOSIP KOZARAC
- 161 Рефиде Шаини**
ДЕЛАТА ОД ТУРСКИ ПОЕТИ ОБЈАВЕНИ ВО МАКЕДОНСКОТО ДЕТСКО
СПИСАНИЕ НА ТУРСКИ ЈАЗИК „БАХЧЕ“
Refide Shaini
THE WORKS OF TURKISH POETS PUBLISHED IN MACEDONIA TURKISH
CHILDREN’S MAGAZINE BAHCE
- 171 Сунчица Трифуновска Јаниќ**
ПРЕВОДИТЕ НА БИБЛИСКИТЕ ТЕКСТОВИ НА МАКЕДОНСКИ
НАРОДЕН ГОВОР ВО XIX ВЕК
Sunchica Trifunovska Janikj
TRANSLATIONS OF THE BIBLE TEXTS OF MACEDONIAN FOLK SPEECH
IN THE XIX CENTURY

КУЛТУРА / CULTURE

- 181 Петар Намичев, Екатерина Намичева-Тодоровска**
БРЕНДИРАЊЕ НА ГРАДОВИТЕ – УЛОГАТА НА СКОПЈЕ ПАЛАТИ
ВО КУЛТУРНОТО БРЕНДИРАЊЕ НА ГРАДОТ ОД ПОЧЕТОКОТ НА XX
ВЕК
Petar Namichev, Ekaterina Namicheva-Todorovska
THE BRANDING OF CITIES – THE ROLE OF SKOPJE PALACES IN THE
CULTURAL BRANDING OF THE CITY FROM THE BEGINNING OF THE
20TH CENTURY
- 191 Ана Јовковска**
ПОТРЕБАТА ОД ФЕМИНИСТИЧКА ПЕРСПЕКТИВА КОН РОДОВАТА
АСИМЕТРИЈА ВО ДОМИНАНТНАТА КУЛТУРНА МАТРИЦА И
МАШКИОТ КАНОН ВО УМЕТНОСТА
Ana Jovkovska
THE NEED OF A FEMINIST PERSPECTIVE ON GENDER ASYMMETRY IN
THE DOMINANT CULTURAL PATTERN AND THE MEN’S CANON IN ART

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 203 Виолета Јанушева, Наташа Зулумовска**
УПОТРЕБАТА НА ФРАЗЕОЛОШКИТЕ ИЗРАЗИ ВО НАСТАВАТА
Violeta Janusheva, Natasha Zulumovska
THE USAGE OF THE PHRASEOLOGICAL EXPRESSIONS IN TEACHING
- 213 Andi Xhaferi**
PHARMACY STUDENTS' ATTITUDES AND EXPERIENCES IN ONLINE
LEARNING DURING GLOBAL PANDEMIC
- 223 Irena Kitanova, Ana Koceva**
DYSLEXIA & LANGUAGE TEACHING
- 231 Jovana Karanikikj Josimovska, Vesna Koceva**
IL TESTO LETTERARIO E LA LETTERATURA NEI MANUALI PER
L'APPRENDIMENTO DELL'ITALIANO LS: ESPERIENZA NEL CONTESTO
UNIVERSITARIO MACEDONE
Jovana Karanikikj Josimovska, Vesna Koceva
THE LITERARY TEXTS IN THE TEXTBOOKS FOR LEARNING ITALIAN
AS FOREIGN LANGUAGE: EXPERIENCE IN THE MACEDONIAN
UNIVERSITY CONTEXT
- 243 Ümit Süleymani**
MAKEDONYA TÜRK YAZARLARININ 8. ve 9. SINIF TÜRKÇE DERS
KİTAPLARINDA BULUNAN HİKÂYELERİNİN KARAKTER EĞİTİMİ
BAKIMINDAN ANALİZİ
Umit Suleyman
THE ANALYSIS OF CHARACTER EDUCATION IN THE STORIES OF
TURKISH AUTHORS IN 8TH AND 9TH CLASS TURKISH COURSE BOOKS
IN MACEDONIA

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 257 Иван Антоновски**
ПИОНЕРСКИ И РЕВОЛУЦИОНЕРЕН ЧЕКОР ВО МАКЕДОНСКОТО
УЧЕБНИКАРСТВО
Ivan Antonovski
A PIONEER AND REVOLUTIONARY STEP IN MACEDONIAN TEXTBOOK
WRITING

ДОДАТОК / APPENDIX

- 268** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО
СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
- 270** CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ZONGULDAK EREĞLİ BÖLGESİNDE LAKAP VERME GELENEĞİ

Şerife Seher Erol Çalışkan
Bartın Üniversitesi, Türkiye
serol@bartin.edu.tr

Özet: Türk folklorunda asıl adın yanında lakap alma-lakap verme geleneği çok eski tarihlerden beri yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır. Ad (isim); bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, bildirmeye yarayan söz iken lakap; bir kimseye veya bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan addır. Kişiye sonradan verilmiş olan bu lakaplar mutlaka o kişinin bir özelliğini işaret etmektedir. Bu özellik kişiyi toplum içerisinde başkalarına en kolay biçimde tanıtmayı bakımından önemli bir işleve sahiptir. Kişinin çeşitli farklı özellikleri, sosyo-ekonomik durumu, işi/uğraşı, sosyo-kültürel durumu, belirgin olan fiziksel özellikleri, tavır ve davranışları, etnik kökeni/soyu gibi durumlar kişiye lakap verilirken başvurulan temel unsurlardır. Zira bu unsurlar kişiyi toplumun diğer fertlerinden de kolayca ayırabileceğimiz özellikleridir. Bu çalışmada sahada derleme metodu kullanılarak lakap verme-lakap alma geleneğinde Zonguldak Ereğli örneği ele alınmıştır. Derlenen bu lakaplar kişilere verilme sebeplerine göre tasnif edilmiş ve incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *ad, lakap, Zonguldak-Ereğli, gelenek, kültür.*

1. Giriş

Türk kültüründe ve folklorunda ad verme, ad alma, adlandırma mevzusu çok eski dönemlerden beri önemli bir konu olmuştur. Adlandırma eylemi bir nevi toplumda meydana gelebilecek olası karışıklığı engeller; nesnelere, durumları, kişileri, velhasıl şahit olduğumuz her şeyin yerini işaret eder, onları gözümüzün önünde canlandırmamızı sağlar. Aynı şekilde toplumun üyeleri çocuğuna gelişigüzel adlar takmak yerine onu yüceltecek, onu betimleyecek ya da hayalini kurduğu kişi vasfına ulaştırarak adlar seçmeye her daim özen göstermiştir. Daha doğrudan itibaren insan hayatında önemli bir yer işgal eden ad alma-ad verme mevzusu, adlandırma olgusunun kişiler ve toplumlar için ne kadar hassas bir durum olduğunu göstermektedir.

Ad kelimesi Türkçe Sözlük'te (1988) “1. Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, bildirmeye yarayan söz, isim; 2. Herkesçe tanınmış veya işitilmiş olma durumu, ün, nam, şöret; 3. Anılacak değer, önem; 4. Canlı ve cansız varlıkları, duygu ve düşünceleri, çeşitli durumları bildiren kelime, *isim*” (s. 12) olarak tanımlanmaktadır. Halk bilimciler ise adı, “insanın toplumsal ve bireysel kişiliğinin

yanı sıra *büyüsel ve gizemsel gücünü de belirten simge*” (Çakır, 2018, s. 36) olarak değerlendirmektedir. Yapılan araştırmalar neticesinde adın çok eski dönemlerden itibaren insanlar için önemli bir kavram olduğu anlaşılmaktadır. Adlar; sadece bir nesneyi ya da kişiyi işaret etmenin ötesinde bir toplumdaki yaşam biçimini, düşünce tarzını, sosyal yapıyı yansıtarak toplumun aynası da olmaktadır.

İnsanlar, birlikte yaşamaya başladıkları ilk dönemlerden itibaren iletişimi daha kolay sağlayabilmek için hem kişilere hem de etraflarında gördükleri varlıklara adlar vermeye başlamışlar, dolayısıyla onları sınıflaştırarak somutlaştırmışlardır. Dünyayı algılamaya çalışan ilk insanlar, bu sınıflaştırma ve somutlaştırma sayesinde kendilerine yabancı gelen varlıkları işaretlemeyi başarmışlardır. Bu bağlamda adlar ilk başlarda bir nişan görevi üstlenmiştir (Türktaş, 2019, s. 35).

Kişi adları, buldukları bölgenin coğrafyasından, tarihinden, inançlarından, kültüründen ve ana babaların hayat görüşlerinden izler taşır. Zaman ve mekân farklılıklarına bağlı olarak değişen veya gelişen kültürlerde kullanılan adlar da değişim göstermiştir. Türkler için ad alma konusu, İslamiyet ile tanışmalarından önce de büyük önem arz etmiştir. Nitekim bu husus, eski Türk destanlarında da karşımıza çıkmaktadır (Menekşe, 2019, s. 309). Ad verme-ad alma mevzusu insanlar için bu kadar önemli bir konu olunca zaman içinde bir bilim dalı olarak da ortaya çıkmış ve çeşitli incelemeler yapılmıştır.

Adbilim bireyin kültür tarihi boyunca ortaya koymuş olduğu adlandırmaya yönelik her türlü tercihini, eylemini, söylemini, düşüncesini çok yönlü biçimde inceleyip çözümleyen bir disiplin dalıdır. Adbilimin özel adları inceleyen bir alt dalı olan antroponimi ise kişi adlarının incelenmesine yoğunlaşmaktadır. Yunanca *anthropos* “adam/insan” ve *onoma* “ad” sözcüklerinin birleşiminden oluşan antroponimi (kişi adbilim) şahıs adları, soyadlar, göbek adlar, takma adlar, lakaplar, mahlaslar, rumuzlar, unvanlar, sülale adları gibi ad türlerini köken, dil, tarih ve millî-kültürel açıdan ele almaktadır (Keskin, 2021, s. 55). İnsan hayatının hemen her bölümünü kendisine inceleme konusu olarak seçebilen folklor disiplini de kültürde ad verme-ad alma geleneklerinin yanı sıra Türk toplumunda mühim bir yere sahip olan lakap kullanımını da kendine inceleme konusu yapmaktadır.

Lakap; Türkçe Sözlük’te (1988) “Bir kimseye veya bir aileye kendi adından ayrı olarak sonradan takılan, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğinden kaynaklanan ad” (s. 956) şeklinde tanımlanır. Lakaplar dil ve kültür yönüyle adlarla aynı özelliklere sahiptir ancak lakabı addan ayıran en önemli özellik beklentilerin yerine kişinin kişilik özelliklerini yansıtmasıdır (Kardaş, 2018, s. 208). Bir kişinin doğuştan sahiplendiği ismine belli bir yaşta sonra ek olarak başka bir ismin verilmesi, o şahsın mizacını ve toplumdaki yerini göstermektedir. Bu lakapları zaman ve mekân içerisinde incelediğimizde, inceleme konusu olan toplumun yaşam düzenini, kalıp yargılarını, düşünce tarzını, insanlar arası ve toplumsal ilişkilerini anlamak daha kolay bir hale gelecektir (Koraş ve Shaikenova, 2021, s. 222-223).

Ad kültürü içinde önemli bir yere sahip olan lakaplar, kişi adlarıyla birlikte kullanılan veya doğrudan adın yerine geçen tanımlayıcı ve tamamlayıcı sözler olmuştur. Bazı durumlarda asıl adın sıfatı olarak kullanılırken, bazı durumlarda ise gerçek adın yerine geçtiği görülmektedir. Lakabın kaynağı, lakap verilmiş olan

bireydir. Bireye ait olan olumlu veya olumsuz özellikler, bireyin yaptığı bir iş veya yaşadığı farklı bir olay lakaba neden olabilir. Kişilere lakaplar verilirken kişinin fiziki özelliklerine, etnik durumlarına veya mesleklerine göre lakaplar verildiği görülmektedir (Kartal, 2021, s. 1445). Kişinin fiziksel özelliklerine, karakterine, davranış şekillerine veya başından geçmiş herhangi bir olaya atıf yaparak kullanılan lakapların en önemli yanı sosyal hafızada oluşturduğu ortak algıdır. Lakaplarla ilgili ortak bir algının oluşması için de kişiyle ilgili sosyal, fiziksel, eylemsel veya psikolojik bir sürecin yaşanması gerekmektedir. Bu sürecin de üst ve alt kültüre bakan yönleri bulunmaktadır. Üst kültür, yerelliği aşarak bir ulus tarafından benimsenen bütün değerleri karşılayan bir terimdir. Alt kültür ise en genel anlamda egemen kültür içinde, bazı genel kültürel normlara uyum göstermekle birlikte kendilerine özgü davranış kalıpları geliştiren grupları tanımlamak için kullanılır. Bu gruplar herhangi bir ırka, dine, mezhebe veya cinsiyete bağlı topluluklar olabileceği gibi ortak değerler çevresinde bir araya gelmiş sentez gruplardan da oluşabilirler (Sağlam, 2020, s. 257).

İlk örneklerini milli destanlarda gördüğümüz lakaplar, asırlarca söz varlığı bakımından büyük önem arz etmiş olmakla beraber günümüzde de varlıklarını canlı bir şekilde sürdürmektedirler. Lakaplar bazen kişiyi aşağılayıcı söz olabilmekte, bazen de ayrıcalık sağlamaktadır. Lakapların kişiye göre seçilişi toplumdaki mizahi özelliği de ortaya çıkarmaktadır (Erol Çalışkan, 2016, s. 105). İnsanlar toplum içerisinde adlarından ziyade lakaplarıyla tanınmaktadırlar. Kişiyi sonradan takılan ve mutlaka bir özelliğini belirten lâkaplar, kişiyi toplum içinde başkalarına en kolay ve pratik olarak tanıtmayı bakımından oldukça dikkat çekici bir fonksiyona sahiptir. Başlangıçta sadece takan kişinin kullandığı lâkap, çevre tarafından onaylanırsa, yani lâkabin kişiye uygunluğu kabul görürse, yavaş yavaş yaygınlık kazanır ve kültürün tüm üyeleri tarafından kullanılmaya başlanır. Lâkaplar, zamanla öylesine işlerlik kazanır ki kişinin asıl adı kullanılmaz olur ve kişi sadece lâkabıyla anılır (Kabak, 2014, s. 12). Lakaplar, genellikle köy ve kasaba gibi komşuluk ilişkilerinin hâlâ yaşatıldığı, yardımlaşmanın devam ettiği, çeşitli vesilelerle aynı ortamın paylaşıldığı, ortak kullanım alanlarının azlığı ve alternatiflerinin bulunmamasından dolayı sık olarak bir araya gelinmesi gibi ikili ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı küçük yerlerde daha fazla kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra lakaplar iş ortamlarında, devlet kademelerindeki üst düzey bürokratlar arasında, çeşitli meslek grupları gibi toplumun hemen her alanında da karşımıza çıkabilmektedir.

Bazı araştırmacılar, icra edilen meslek adlarının kişinin adının başına veya sonuna eklenmesiyle ortaya çıkan adlandırmaları lakap olarak kabul etmemektedir. Bu durumla ilgili olarak Şeref Boyraz şu görüşü savunmaktadır: “Meslek isimleri asıl adın önünde gerçek anlamlarıyla kullanılıyorsa yani ilgili kişi, adı geçen mesleği icra ediyor ve bundan dolayı isminin başına o meslek adı getiriliyorsa bu ve bunlar gibi meslek isimleri lakap değildir.” (1998, s. 111-112). Özellikle de küçük yerleşim yerlerinde yaşayıp aynı adı taşıyanlar için birbirlerinden ayırt edilebilmesi adına lakaplar ayrı bir öneme sahiptir. Bundan dolayı sürekli ya da bir süreliğine de olsa isminin önüne ya da sonuna yapmış olduğu mesleğin adının getirilmesiyle oluşan bu kullanımlar o kişiyi ayırt edici bir özellik kazandırmakta,

kişinin toplumun belirli kesiminde tanınması/bilinmesi ve aynı adı taşıyan kişilerden ayırt edilmesi açısından imkân tanımaktadır.

Lakaplar konusundaki bir diğer husus ise sülaleye verilen adlandırılmaların lakap olarak kabul edilip edilmemesidir. Bu konudaki kıstas yine kaynak şahısların bilgileri, sahada nasıl kullanıldığı ve lakap işlevini taşıyıp taşımadığı gibi hususlardır. Sülale lakaplarının büyük bir kısmı ailedeki önemli bir kişinin veya ailenin büyüğünün lakabından ya da adından hareketle ortaya çıkmıştır.

Araştırmamızın sahası Zonguldak il sınırları içinde yer alan Karadeniz Ereğli, Anadolu'nun Kuzey Batısında Karadeniz kıyı yerleşiminde bulunan, tarihi Antikçağlara dayanan bir ilçedir. İlk yerleşimlerin hangi dönemde olduğu kesin olarak bilinmese de son gerçekleşen arkeolojik kazılarda Ereğli'de bazı kabilelerin M.Ö 2500'lü yıllarda burada buldukları ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin kuzeyinde, Karadeniz Bölgesi'nin Batı Karadeniz Bölümü'nde yer almaktadır. Yüzölçümü 782 km²'dir. İlçeye bağlı 3 belde (Gülüç, Kandilli-Armutçuk ve Ormanlı) ve 93 köy vardır. Karadeniz kıyı yerleşmesi olan Karadeniz Ereğli, Anadolu'nun diğer bölgeleri gibi tarihçi ve arkeologların yoğun ilgisini çekememiştir. Karadeniz Ereğli'nin tarihi ile ilgili yayınlarda, Antikçağ tarihçi ve coğrafyacılarının efsanelerle karışmış anlatımlarının etkisi görülmektedir (URL-1).

Lakap verme geleneği inceleme konusu olarak seçilen Zonguldak-Ereğli bölgesinde hâlen tüm canlılığıyla yaşatılmaktadır. Bu çalışmada, Zonguldak ili Ereğli ilçesinde lakap verme geleneği araştırılmış, lakapların neye göre takıldığı ortaya konulmuştur. Yöre halkının özellikle de kırsal kesimde yaşayanların içinde lakabı olmayan kişi sayısı çok azdır. Kaynak şahıslarla yapılan derleme çalışması sonunda bölgede kullanılan pek çok lakaba ulaşılmıştır. Derlenen lakapları yerel ağızdaki söyleniş şekilleriyle gösterilmiştir. Derleme çalışmasında elde edilen lakaplar; insanların fiziki ve davranış özelliklerine, işine ve uğraşına, etnik kökenine, geldiği ikamet yerine, konuşma biçimine, zevk ve alışkanlıklarına, ikamet etmiş olduğu coğrafyanın mevkiine ve şekline, fiziksel veya davranış olarak hayvanlara benzetilenlere göre sıralanmıştır. Derlenen lakaplardan aynı amacı ve aynı anlamı içeren birçok lakap tespit edilmiştir. Bu lakapların sadece bir tane örneğini vermek uygun görülmüştür.

Zonguldak-Ereğli yöresinde kullanılan lakapların tasnifi şu şekildedir:

2. Kişisel (Ferdî) Lakaplar

Bu bölümde bireysel olarak kişilerin çeşitli özelliklerinden kaynaklanan lakaplar yer almaktadır. Bu lakaplar şahsi lakaplar olup verilen kişinin belirgin vasıfları gösterilmiş/vurgulanmış olur. Kendi içinde çeşitli gruplara ayırabileceğimiz bu lakaplar şöyle sıralanabilir:

2.1. Kişinin Belirli Özelliklerine Göre Verilen Lakaplar

Lakapların yaygın olarak verilme şekillerinin başında kişinin belirli özelliklerinin göz önünde bulundurularak seçilmesi yer almaktadır. Bu başlık içerisinde tespit ettiğimiz lakaplar da; iş ve uğraşa, fiziki özelliklere, karakteristik özelliklere, yaş, bilgi ve tecrübeye göre verilenler gibi alt başlıklara ayrılmıştır.

2.1.1. İş ve Uğraşa Göre Verilen Lakaplar

Bir kişinin mesleğine ya da yaptığı işe bağlı olarak verilmiş lakaplardır. Bu başlık altındaki lakaplar; yaptığı mesleğin herhangi bir özelliğinden, çalıştığı yer adından, önceden yaptığı bir işten, geleneksel tıbbi uygulamalardan, birden fazla işle uğraşmasından ve işinin dışındaki uğraşlardan dolayı verilmiştir.

Bakkal Ahmet: Eskiden bakkal işlettiği için bu lakap verilmiştir. (K.K.-8)

Balık: Balık tuttuğu için verilmiştir. (K.K.-36)

Beş Nazım: Babamdan gelen bir lakaptır. Tacirlik, cambazlık yaptığı için bu isim verilmiştir. (K.K.-32)

Çığırkazan Rıza: Otobüs terminalinde kalkacak olan otobüslere haydi diye bağırırmış. (K.K.-49)

Çorbacı Hüseyin: Çorbacı olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-17)

Eczacı Süheyla: Ereğli Eczanesinde eczacılık yaptığı için verilmiştir. (K.K.-10)

Fevzi Pehlivan: Pehlivanlık yaptığı için verilmiştir. (K.K.-15)

Davulcu Rıza: Önceden düğünlerde davul çaldığı için verilmiştir. (K.K.-8)

Değirmenci Nazmiye: Ailem eskiden değirmencilik yaptığı için bana bu isim verilmiştir. (K.K.-6)

Doktor Kazım: Eskiden sıhhiyecilik yapmış. (K.K.-4)

Gasap: Önceden hayvancılıkla uğraştıkları için bu lakap verilmiştir. (K.K.-7)

Kaptan Rasim: Balık tutarken sandalları kullandığı için bu isim verilmiştir. (K.K.-5)

Kuyumcu Muhittin: Kuyumculuk yaptığı için bu lakap verilmiştir. (K.K.-10)

Korucu: Zonguldak Ereğli Danışmentli Köyü'nde eskiden koruculuk yaptığı için verilmiştir. (K.K.-2)

Köçek Nazım: Düğünlerde köçeklik yaptığı için verilmiştir. (K.K.-3)

Lahmacuncu Ali: Bozhane Caminin yukarısında lahmacuncu dükkânı olduğu için verilmiştir. (K.K.-43)

Marangoz Rıfat: Mesleği marangozluk olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-7)

Mehmet Çavuş: Eskiden madende çavuş olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-7)

Müdür: Kamu personeli olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-7)

Pideci Vasıf: Pidecilik yaptığı için verilmiştir. (K.K.-46)

Polis Mahmut: Emekli Polis olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-51)

Saatçi Şükrü: Saatçilik yaptığı için bu lakap verilmiştir. (K.K.-50)

Sepetçi Vahdi: Sepetçilik yaptığı için verilmiştir. (K.K.-43)

Terzi Şükrüye: Terzilik yaptığı için verilmiştir. (K.K.-50)

Topal Ayakkabıcı: Ayakkabı dükkânı olduğu için verilmiştir. (K.K.-44)

Tütüncü Menduh: Tütün sattığı için bu lakap verilmiştir. (K.K.-13)

Uncu Naci: Unculuk yaptığı için verilmiştir. (K.K.-45)

Zabıta Recai: Zabıtalık yaptığı için verilmiştir. (K.K.-10)

Zeytinci Bünyamin: Zeytin sattığı için verilmiştir. (K.K.-11)

2.1.2. Fizikî Özelliklere Göre Verilen Lakaplar

Fiziksel özelliklere göre verilen lakaplar, kişinin fiziki vasıflarına ve herhangi bir fiziki engeline bağlı olarak iki ayrı şekilde ele alınır. Bu lakaplar genellikle kişinin zayıf ve şişman olmasına, boyunun uzun ya da kısa olmasına, sakalının veya bıyığının şekline ya da uzunluğuna vb. özelliklerine göre verilmiştir.

Altı Parmak Fatma: Ayak parmakları 6 tane olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-18)

Arap: Esmer olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-18)

Encüp Ercep (Recep): Çok kısa olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-19)

Gabak Hasan: Kel olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-18)

Galag Kadir: Burnundan kaynaklı olarak verilmiştir. (K.K.-49)

Goca Kulak Sait: Kulakları büyük olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-21)

Gokgöz Rasim: Gözleri cam gibi mavi olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-22)

Furşut Mehmet: Yüz ifadesi buruk olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-48)

Kara Bıçak: Ten renginden kaynaklı olarak bu lakap verilmiştir. (K.K.-23)

Kara Fatma: Esmerliğinden kaynaklı olarak bu lakap verilmiştir. (K.K.-23)

Kara Naciye: Ten renginden kaynaklı olarak bu lakap verilmiştir. (K.K.-15)

Kel Ürfet (Rıfat): Kel olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-13)

Köfte Ahmet: Köfte gibi yuvarlak ve şişman olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-16)

Kör Temel: Kör olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-9)

Sarı Hüseyin: Sarişım olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-10)

Sümüklü Pınar: Sürekli olarak burnu aktığı için bu lakap verilmiştir. (K.K.-17)

Topal Necla: Doğuştan ayağı sakat olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-35)

Yanbaş Tahsin: Kafası yan olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-14)

2.1.3. Herhangi Bir Hayvana Benzetilerek Verilen Lakaplar

Bu kategoride bazı insanların bazı hayvanlara benzetilmesi sonucu verilen lakaplar yer almaktadır. Kişi dış görünüşü ya da karakteri itibarıyla bir takım hayvanlara benzetilir ve de o hayvanı andırdığı için kendisine bu tarz lakaplar takılabilir.

Boza Ersin: Dış görünüş olarak ayıya benzediği için bu lakap verilmiştir. (K.K.-20)

Cücük Hüseyin: Cücüğün anlamı civcivdir. Civcive benzediği için verilmiştir. (K.K.-23)

Penguen: Paytak paytak yürüdüğü için bu lakap verilmiştir. (K.K.-9)

Tilki İsmail: Tilki gibi olduğu, kurnaz olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-12)

2.1.4. Beceri, Bilgi, Tecrübe ve Yaşa Göre Verilen Lakaplar

Bu başlık altında değerlendireceğimiz lakaplar kişinin yaşına bağlı olarak duyulan saygıya, bilgi ve tecrübesine göre seçilmiştir.

Hakkıbeygiller: Aşı Fehmi diye bir dedemiz vardı. Onun da erkek çocuğu olmuyordu. İç güveysi olarak Hakkı adında bir damat almışlar. Onun ailede bey olarak anılıyordu. Madende çavuşmuş, zamanında köyde de muhtarlık yapmış, saygın bir adammış, bu yüzden bu lakap verilmiş. (K.K.-23)

2.1.5. Karakteristik Özelliklere Göre Verilen Lakaplar

Lakaplar bazen de kişilerin hal ve hareketlerine, sürekli tekrarladığı eylemlere yani onu o yapan karakteristik özelliklerine göre takılabilir.

Kız Muazzez: Ereğli'de pazarcılık ve manavcılık yapan erkekler gibi giyindiği için bu lakap verilmiştir. (K.K.-4)

Cak Cak Şevkiye: Çok konuştuğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-11)

2.2. Yaşanmış Bir Olaya Bağlı Olarak Verilen Lakaplar

Lakaplar sadece kişinin belirli özelliklerinden ya da alışkanlıklarından yola çıkılarak verilmemektedir. Lakapların bir kısmı da kişinin başından geçen genellikle ilginç olaylardan hareketle ve aynı olayın birkaç kere tekrar etmesi neticesinde verilmektedir. Bu başlık altında değerlendirdiğimiz lakaplar yaşanmış olaylar neticesinde verilen lakaplardır.

Bok Böceği İsmail: Eskiden siyah iri bir böcek varmış. Bu böcekler hayvan pisliğini yuvarlak yapıp yuvarlıyorlarmış. İsmail de her zaman durup onları seyrediyormuş. Köyden bir adam da ona sen de yap bir top da sen de yuvarla demiş, lakabı öyle kalmış. (K.K.-24)

Kedi Ahmet: Köyde traktörleri var. Tarımla uğraşıyorlar. Bir gün tarlada iken traktör devriliyor. Şans eseri ağaca asılı kalıyor. Ağaçta asılı kaldığı için lakabı kedi kalmıştır. (K.K.-26)

Kete Bekir: Dedelerinin babası öküzle çift sürerken öküz çifti sürmemiş, adam eve gitmiş balta almış gelmiş, sen mi inat ben mi demiş öküzü kesmiş, lakabı ondan kalmış. (K.K.-25)

Sakar: Balkonda iken saksıyı düşürüp balkon altındaki arabaya zarar vermiş. (K.K.-23)

Topal Tacettin: Attan düşüp ayağı sakatlandığı için lakabı bu şekilde kalmıştır. (K.K.-25)

2.3. Mensubiyete Bağlı Olarak Verilen Lakaplar

Bir kişinin mensup olduğu boy, etnik köken, aile, yaşanan ya da daha önceden yaşadığı yer gibi hususiyetlere bağlı olarak verilen lakaplar bu başlık altında toplanmıştır. Yörede en yaygın olarak lakap verme şekillerinden birisi sülale ismine ve aile büyüklerinin adına, mesleğine veya lakabına bağlı olarak verilen lakaplardır.

Deli Ercep Oğulları: Dedesinin dedesi Recep isminde biriymiş. Adam da deli olduğu için bu lakap verilmiş. Sülalesi de kalabalıkmış. (K.K.-27)

Demirsigiller: Ailenin soyadı Demir olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-27)

Eyüpgiller: Babamın babası bu köyün muhtarıydı. Onun ismi de Eyüp Sabri bu nedenle bu şekilde isim verilmiş. Kişinin ismi söylenirmiş. Lakabı değil bu

yüzden böyle kalmış. (K.K.-28)

Gurogiller (Koruoğulları): Çanakkale harbi sırasında bizim sülaleden sadece 9 adam kalmış o yüzden Koruoğulları denmiştir. (K.K.-30)

Köseğiller: Babamın dedelerinden köse bir adam varmış. 3 amucaymuşuk biz onu için köse demişler bize. (K.K.-29)

Matuklar: Ailenin büyüğü olana matuk derlermiş. Zamanında madende çalıştığı için lakabı bu dededen gelmiş. (K.K.-31)

Melezoğulları: Çok eskilerden dışarıdan damat gelmiş, o damattan soyları ilerlediği için melezoğulları denmiştir. O aileye iç güveysi gelen kişinin lakabından gelmiştir. (K.K.-28)

Tömek Nail: Dedesine Tömek Mehmet derlermiş. Dedesinden kalma lakaptır. (K.K.-28)

2.4. Bir Başkasının Lakabının/Adının Verilmesi

Bu grupta esasen verilen lakabın kişinin kendi lakabı olmayıp benzerliğinden ötürü bir başkasının lakabını aldığını görmekteyiz. İki kişi arasında kurulan benzerlik bağı yüzünden aynı lakaba layık görülen kişiler söz konusu olabilmektedir.

Ayaz Ahmet: Ereğli’de Ayaz Ahmet varmış. Köyden çocukluğunda ayrılmış, çok konuştuğu için bu lakap verilmiş. Diğer adam da çok konuşuyormuş. Ona Ayaz Ahmet gibi çok konuşuyorsun denmiş, lakabı da böyle kalmış. (K.K.-33)

Beş Nazım: Babasından gelen bir lakaptır. Tacirlik, cambazlık yaptığı için böyle denmiştir. (K.K.-32)

Doktor Sevim: Eski zamanda bir doktor varmış sima olarak ona benzediği için bu lakap verilmiştir. (K.K.-33)

Gadaroz Şeref: Yaraşlı Köyü’nde Gadaroz isminde bir adam varmış. Buralara geldiği zaman harman makinesi varmış yüksek sesle konuşuyormuş. Gadaroz’un da çocukluğunda sesi yüksek çıktığı için bu lakap verilmiş. (K.K.-34)

Kel İlyas: Kel Osman’ın oğlu olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-50)

2.5. Meşhur Kişilere Benzerliği ya da Hayranlığına Bağlı Olarak Verilen Lakaplar

Lakap verme yollarından biri de meşhur kişilere benzerlik ya da onlara duymuş oldukları hayranlıktır. Bunlar; şarkıcı, sanatçı veya halk tarafından tanınan kişilerin fiziksel olarak hem taklitlerini yapan hem de tavır ve davranışlarıyla benzeyen insanlara verilen lakaplardır.

Jilet Kazım: Eskiden televizyonda bir adam varmış. O adamın adı verilmiş. (K.K.-35)

Çiçek Abbas: Türk televizyon dizisindeki Çiçek Abbas’a benzediği için verilmiştir. (K.K.-35)

2.6. Veriliş Sebebi Bilinmeyen Lakaplar

Derleme yaptığımız yöredeki lakaplar arasında çok fazla sayıda veriliş sebepleri hakkında bilgi temin edilemeyenler de vardır. Hâlâ yaşayanlar olduğu gibi vefat eden kişilerin lakapları da bunun içerisinde bulunmaktadır.

Altungarı	Muşu Mehmet	Gazanfer Hoca
Yörüklü Garı	Gobez Fikret	Takoz Ahmet
Sıçan Hamit	Halıtcım	Terskemükler
Niyet Mehmet	Çengel Yakup	Emmüşler
Çökemen Kadir	Dayı	Zölemenler
Haruk Mustafa	Baron Celal	Kırıklar
Selametçi Mustafa	Nakkaş Tahsin	Kabakçılar
Eğce Sadık	Kaneri Ağzı	Ebegadirler
Beleşçi	Pini Memduh	Âlimler
Gocadonlu	Balon Fuat	Hamamcılar
Pijama İsmail	Adiloş Bebe	Keklikler
Gozalak	Kumbara Ali	Külahlar
Tavukçu	Çokomilk	Yunuksabriiler
Ballı Aga	Tek Tek Niyazi	Küpür Mustafa
Topçu	Şamandıra	Minnoş Fatimesi
Kakavan Mustuk	Ayşe İsmail	Taktak İbrahim
Büzük Kazım	Şaban Dayı	Aynogil
Cani Muzaffer	İnek Arabası	Abancogiller
Kumarcı Şaban	Ördek Memet	Bekleşler
Çatal Hatce	Karabüzük Amca	Hatıplar
Honta	Varol	Kibarlar
Öde Mehmet	Gazoz Sami	Niyet Mehmet
Babakonni	Çekuç	Mustuk
Hol Bayram	Kaymakam	Şakşak Mustafa
Alçı Ziya	Cici Berber	Tünek Azime
Eşek Mehmet	Kaz Faik	Zor Ali
Kabakçı Melahat	Beton	Tamisin Sabri
Ninni Şaban	Zero	Tellal Ahmet
Kara Hoca	Bay Dede	Yağcı Şabettin
Galiz	Biçer Döver	Tüngülün Mustafa
Makarnacı	Kanunsuz Rahmi	Sübüle
Kabakçı Yaşar	Zalimoğlu	Şehirli Memet
Goca Donlu	Zart Zurt Hasan	Seyrek Basan
Keçi İsmail	Pişpirikçi Eyüp	Elekçi Sefa
Tahta İsmail	Zilli Bekir	Kaktiş Şevket
Karabit Tefik	Tanzanyalı Çetin Oksit	Çökemen Kadir
Acenta Cevat	Koko Rıza	Tahayıpler
Depboy	Leylek Tayfun	Kalabalıklar
Gurba Cemal	Kral Faruk	

2.7. Askerlik Vazifesine Bağlı Olarak Verilen Lakaplar

Askerlik vazifesini icra ederken aldığı rütbelere göre lakap verilen kişiler de bulunmaktadır. Bunların sayısı bir hayli fazla olmakla birlikte burada birkaç örneğini vermek yeterli olacaktır.

Halilonbaşgiller: Halil önceden askerdeyken onbaşı olduğu için lakabı öyle kalmış. (K.K.-28)

Mithat Çavuş: Askerde iken çavuş olduğu için denmiştir. (K.K.-22)

3. Sülale Lakapları

Bu lakaplar ailedeki bir kişinin adına ve lakabına, uğraşına, ailenin soyadına, ailenin farklı mensubiyetlerine ve ailenin ortak özelliklerine bağlı olarak verilen lakaplardır.

3.1. Ailedeki Bir Kişinin Lakabına Göre Verilen Sülale Lakapları

Hakkıbeygil: Ailede Hakkı Fehmi adında bir kişinin olması nedeniyle bu lakap verilmiştir. (K.K.-40)

Tavukçula: Ailede “tavukçu” lakabında biri olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-41)

Bekleşler: Ailede “bekleş” lakabında biri olduğu için bu lakap verilmiştir. (K.K.-42)

3.2. Ailedeki Bir Kişinin İsmine Göre Verilen Sülale Lakapları

Yakuplar: Babalarının adı Yakup olduğu için Yakupoğulları denmiştir. (K.K.-36)

Bektaşoğulları: Ataları Bektaş'lardan geldiği için bu isim verilmiştir. (K.K.-37)

Kadirler: Ailedeki erkeklerin ismi hep Kadir olduğu için verilmiştir. (K.K.-35)

Efeler: Büyüklerinin ismi Efe olduğu için verilmiştir. (K.K.-35)

3.3. İş ve Uğraşa Göre Verilen Sülale Lakapları

Ekmekcile: Fırınları vardır, ekmek yapıp sattıkları için bu lakap verilmiştir. (K.K.-38)

Değmencile: Eskiden değmen işlettikleri için bu lakap verilmiştir. (K.K.-39)

Deli Baltalar: Zamanında baltaları varmış. Eski zamanda baltayla savaşa giderlermiş. O yüzden bu lakap verilmiş. (K.K.-40)

4. Sonuç

Zonguldak Ereğli yöresinde lakap verme/lakap alma geleneğinin derleme yöntemi kullanılarak ele alındığı bu çalışmada, söz konusu bölgede geleneğin en az ad verme/ad alma kadar önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaynak şahıslarla yapılan görüşmeler neticesinde görülmüştür ki özellikle de kırsal alanlarda, belirli bir yaşa gelmiş olup lakabı olmayan kişi sayısı yok denecek kadar azdır. Yapılan bu araştırma sonucunda Ereğli’de lakap verme geleneğinin hala canlı bir şekilde devam ettiği gözlemlenmiş hatta ilçenin merkezine nazaran kırsal kesimlerde daha yoğun olduğu tespit edilmiştir.

Zonguldak Ereğli ve kırsal kesimdeki uzak mahallelerde lakapların hem kişiye hem de sülaleye verildiği görülmektedir. Kişiye özgü lakapların daha ziyade iş ve uğraşa, fiziki özelliklere, fiziksel engele, karakteristik özelliklere, yaş, bilgi ve tecrübeye, mensubiyete, başından geçen bir olaya bağlı olarak verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca hem kişi hem de sülale lakapları içerisinde neden verildiği bilinmeyen lakaplar da bir hayli fazladır. Bunun sebebi ise muhtemeldir ki bu lakapların çok önceden konulmuş olması ve zaman içinde yörede yaşayan insanların lakabın verilmiş sebebinin unutulmasından kaynaklanmaktadır.

Yöredeki lakap verme geleneği sadece erkekler arasında değil kadınlar arasında da yaygın olarak görülmektedir. Sahadan derlediğimiz bu lakapların, yöre halkının birbiriyle sıkı ve samimi ilişkilerinin olduğunu, kişinin yaşamış olduğu olaylar ve durumlar karşısında gözlem ve değerlendirme kabiliyetlerinin ne kadar güçlü olduğunu, lakap verirken seçilen ifadelerin ve mizacın ne kadar uyumlu olduğunu göstermesi açısından da ayrıca önemlidir. Denilebilir ki bölgede Hasan'ı diğer Hasan'lardan, Fatma'yı diğer Fatma'lardan, bir sülaleyi, diğer sülalelerden ayırmanın en sağlam ve kestirme yolu, şahısların ve ailelerinin bu lakapları kullanmasıyla sağlanmıştır.

Kaynakça

Sözlü Kaynaklar

- K.K.-1: Ahmet Okur, İlkokul Mezunu, 48 yaşında, Esnaf, Zonguldak.
 K.K.-2: Ayşe Okur, İlkokul Mezunu, 54 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-3: Şevkiye Demir, İlkokul Mezunu, 53 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-4: Güler Demir, İlkokul Mezunu, 47 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-5: İzzet Demir, Ortaokul terk, 47 yaşında, Serbest Meslek, Zonguldak.
 K.K.-6: Emine Demir, Okumamış, 89 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-7: Saadet Kolay, İlkokul 4 terk, 57 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-8: Zekiye Sevim, İlkokul 3 terk, 61 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-9: Zelvet Süngü, İlkokul Mezunu, 51 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-10: Fatma Şen, İlkokul Mezunu, 53 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-11: Kazım Şen, İlkokul Mezunu, 55 yaşında, Serbest Meslek, Zonguldak.
 K.K.-12: Emine Okur, Okumamış, 73 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-13: Satılmış Okur, İlkokul Mezunu, 73 yaşında, Madenden Emekli, Zonguldak.
 K.K.-14: Ayşe Okur, İlkokul Mezunu, 41 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-15: Hatice Kayacan, İlkokul Mezunu, 46 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-16: Ayten Çelik, İlkokul Mezunu, 44 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-17: Havva Keskin, İlkokul Mezunu, 51 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-18: Emine Demir Dönertaş, 42 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-19: Cabbar Dönertaş, Üniversite Mezunu, 53 yaşında, Sınıf Öğretmeni, Zonguldak.
 K.K.-20: Selma Okur, Ortaokul Mezunu, 34 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-21: Özlem Bahadır, Ortaokul Mezunu, 45 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-22: Mustafa Bahadır, Ortaokul Mezunu, 47 yaşında, Baklavacı, Zonguldak.
 K.K.-23: Ahmet Keskin, İlkokul Mezunu, 48 yaşında, Serbest Meslek, Zonguldak.
 K.K.-24: Şerife Keskin, İlkokul Mezunu, 65 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
 K.K.-25: Niyazi Şen, İlkokul Mezunu, 45 yaşında, Serbest Meslek, Zonguldak.
 K.K.-26: Ersin Demir, İlkokul Mezunu, 60 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.

- K.K.-27: Asım Demir, İlkokul Mezunu, 62 yaşında, Serbest Meslek, Zonguldak.
K.K.-28: Yeşim Şişman, Lise Mezunu, 29 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
K.K.-29: Fatmagül Şen, Lise Mezunu, 28 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
K.K.-30: İsmail Şen, Lise Mezunu, 27 yaşında, Madenci, Zonguldak.
K.K.-31: Ceyhun Şen, Lise Mezunu, 33 yaşında, Serbest Meslek, Zonguldak.
K.K.-32: Mesut Okur, Üniversite Mezunu, 35 yaşında, Elektrik Mühendisi, Zonguldak.
K.K.-33: Okan Karapınar, Lise Mezunu, 22 yaşında, Serbest Meslek, Zonguldak.
K.K.-34: Aydoğan Okur, Üniversite Mezunu, 22 yaşında, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı, Zonguldak.
K.K.-35: Osman Çubukdiken, Üniversite Mezunu, 35 yaşında, Güvenlik Görevlisi, Zonguldak.
K.K.-36: Merve Durmaz, Lise Mezunu, 25 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
K.K.-37: Muhammed Okur, Ortaokul Mezunu, 32 yaşında, Serbest Meslek, Zonguldak.
K.K.-38: Burak Aksoy, Ortaokul Mezunu, 40 yaşında, Fabrika İşçisi, Zonguldak.
K.K.-39: Semra Aksoy, Ortaokul Mezunu, 65 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
K.K.-40: İhsan Aksoy, Ortaokul Mezunu, 70 yaşında, Emekli, Zonguldak.
K.K.-41: Nuri Andıç, Üniversite Mezunu, 58 yaşında, Din Kültürü Öğretmeni, Zonguldak.
K.K.-42: Necla Kayacan, Üniversite Mezunu, 25 yaşında, Fizyoterapist, Zonguldak.
K.K.-43: Bilnur Kayacan, Üniversite Mezunu, 23 yaşında, Matematik Öğretmeni, Zonguldak.
K.K.-44: Hasan Kayacan, İlkokul Mezunu, 46 yaşında, Serbest Meslek, Zonguldak.
K.K.-45: Ayla Okur, İlkokul Mezunu, 37 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
K.K.-46: Ayşe Karadağ, Lise Mezunu, 56 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
K.K.-47: Ali Sefer, Lise Mezunu, 45 yaşında, Apartman Görevlisi, Zonguldak.
K.K.-48: Sema Sevim, Ortaokul Mezunu, 32 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
K.K.-49: Hatice Yılmaz, İlkokul Mezunu, 37 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.
K.K.-50: Ersin Fakir, İlkokul Mezunu, 64 yaşında, Ev Hanımı, Zonguldak.

Yazılı Kaynaklar

- [1] Boyraz, Ş. (1998). Bir Yöre Örneğinden Hareketle Lâkaplar Konusunda Bazı Dikkatler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 7, 107-138.
- [2] Çakır, E. (2018). Toplumsal Bellekte Ad Verme Geleneği ve İdeoloji: Satuk Buğra Han. *Milli Folklor Dergisi*, S. 119, 31-47.
- [3] Erol Çalışkan, Ş. S. (2016). Türk Folklorunda Lâkap Verme Geleneği: Bartın Örneği. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 103-126.
- [4] Kabak, T. (2014). Lâkaplar ve Uzuncaburç Kasabası'nda Lâkap Verme Geleneği Üzerine Bir İnceleme. *ACTA TURCICA Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi Online*, 1(1), 1-30.
- [5] Kardaş, C. (2018). Muş İli Merkezinde Kullanılan Erkek Lakapları. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 11(23), 207-226.
- [6] Kartal, K. (2021). Osmanlı Devleti'nde Nüfus Sayımlarına Bir Örnek: Malatya'ya Tabi Cami-İ Kebir Mahallesinin Demografik ve Sosyal Yapısı (1842-1843). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(79), 1443-1453.
- [7] Keskin, A. (2021). Adbilim Odağında Lakaplar ve Lakaplarla Kştırılan Başlıca Terim ve Kavramlar. *Avrasya Terim Dergisi*, 9(2), 54-62.

- [8] Koraş, H. & Shaikenova, G. (2021). Ey, Dünya Ey Romanında Kazaklardaki Lakap Takma, İsim Verme Üzerine Bir İnceleme. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, S. 51, 220-233.
- [9] Menekşe, M. (2019). Türk Kültüründe Kişi Adları ve Lakaplar: XIX. Yüzyıl Ortalarında Seyitgazi Kasabasında Kullanılan Kişi Adları ve Lakaplar Üzerine Bir İnceleme. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi - Journal of Turkish Researches Institute TAED*, S. 65, 303-331.
- [10] Sağlam, M. H. (2020). Fakir Baykurt'un Köy Romanlarında Lakaplar. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, XLIV(XLIV), 256-280.
- [11] *Türkçe Sözlük 1 (A-J)*. (1988). Ankara: TDK Yayınları.
- [12] *Türkçe Sözlük 2 (K-Z)*. (1988). Ankara: TDK Yayınları.
- [13] Türktaş, M. M. (2019). Türklerde Ad Verme İle İlgili Bazı Tespitler. *Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 17, 34-44.
- [14] URL-1: <http://www.karadenizeregli.gov.tr/karadeniz-ereglinin-tarihcesi> (Erişim Tarihi: 10.06.2022)

Şerife Seher Erol Çalışkan
Bartın University, Turkey

The Tradition of Nicknaming in Ereğli Country of Zonguldak

Abstract: The tradition of nicknaming has been a notable element of Turkish folklore since ancient times. While a name is a word or group of words that is used to refer to a person or a thing, nickname is the name that is added to or substituted for the proper name of an individual or family reflecting their distinctive characteristics. These nicknames necessarily point out the qualities of the individuals. Thus, they have a major function as being the easiest way of introducing the individuals to the society. The individuals' different characteristics, socio-economic status, professions, socio-cultural status, salient physical features, manners and behaviors as well as ethnical origins and the like are obviously among the important factors of the act of nicknaming as they are often addressed to distinguish a person from the others in society. This study is carried out using on-field review method and focuses on the tradition of nicknaming in Ereğli County of Zonguldak. These compiled nicknames are classified and examined in line with the specific reasons behind their assignments to the relevant people.

Keywords: *name; nickname; Zonguldak-Ereğli; tradition; culture.*

ГОД. VII
БР. 14

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VII
NO 14